

Aarhus
Symfoni
23/Orkester
/24

Sibelius og Grieg
FINLANDIA

5. april 2024 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Jean Sibelius (1865-1957)

Finlandia (1899-1900)

10 min.

Edvard Grieg (1843-1907)

Klaverkoncert (1868)

30 min.

- 1 Allegro molto moderato
- 2 Adagio
- 3 Allegro moderato molto e marcato

P A U S E

25 min.

Edvard Grieg

Symfoniske danse (1896)

35 min.

- 1 Allegro moderato e marcato
- 2 Allegretto grazioso
- 3 Allegro giocoso
- 4 Andante – Allegro molto e risoluto

Varighed i alt ca. 100 min.

MEDVIRKENDE

Paweł Kapuła

DIRIGENT

Marianna Shirinyan

KLAVER

Marianna Shirinyans medvirken er støttet af orkestrets særlige giver Keld Heine Mortensen.

FINLANDIA

af Christina Blangstrup Dahl

Nogle gange skaber nationen musikken – andre gange er det musikken, der skaber en nation. Ved denne koncert kan du møde to af nationalromantikens nordiske sværvægttere.

For Sibelius var musik meget mere end blot underholdning; den er en del af dem, vi er – både som individ og som nation. Hans musik var – helt bogstaveligt – med til at skabe den spæde finske nation. Det bliver aldrig tydeligere end i Finlandias majestætiske toner, der er skrevet i lige dele protest og fædrelandskærlighed.

Grieg mestrer lethed, når han lader troldtøjet danse i sin klaverkoncert: Den norske selvforståelse vælger

ud af tonerne, og lyset stråler op fra tangenterne. Det er vidunderlige Marianna Shirinyan, der spiller – en koncert, som hun også har spillet i selveste Grieghallen under festspillene i Bergen.

Også i det store format stråler Griegs kærlighed til fædrelandets folketoner klart: De symfoniske danse er en hyldest til det allerbedste af den norske folkemusik – og til Grieg som komponist i det store symfoniske format.

Tilsammen er det tre værker, der bekræfter musikken som dyb og meningsfuld livskraft i et fællesskab.

MUSIK SOM AKTIV MODSTAND

Jean Sibelius' "Finlandia" har betydet mere for den finske selvforståelse og frihed fra undertrykkelse end noget andet værk.

Peer Kjær Andersen skriver om Sibelius' nationalklenodie på vores hjemmeside – læs artiklen under "Baggrundshistorier".

AARHUSSYMFONI.DK

Fællesskab er godt. Det kan de fleste blive enige om – på nær altså dem, der er i et fællesskab, som de ikke selv har valgt. Det har været tilfældet i en lang række lande op gennem Europas historie. Lokalpatriotismen og længslen efter et fædreland har også skabt noget af den bedste musik, som vi har i den klassiske koncertsal, og til aftenens koncert dykker vi ned i den nordiske kamp for selvstændighed og kærlighed til fædrelandet.

Sibelius: Finlandia

Et lands sjæl. Det er på mange måder, hvad Sibelius skrev frem gennem sin musik – og aldrig står det tydeligere end i Finlandia. Værket er skrevet i protest mod det russiske imperium, der i slutningen af 1800-tallet lagde sin hånd stadigt tungere ned over det Finland, der dengang var et russisk storhertugdømme. Af samme grund var koncerten, hvor Finlandia blev spillet for første gang, angiveligt noget så prosaisk som en støttekoncert til fordel for journalisternes pensionskasse. Reelt set var koncerten dog et af de mange arrangementer, som stræbte efter at fremme den nationale identitet, og Finlandia blev omgående en enorm succes. Lidt til Sibelius' overraskelse – for ham var det et temmelig ubetydeligt værk.

Der findes for øvrigt også en version med fuldt kor ("Rejs dig, Finland ... Din dag gryer"). Men koret kunne ikke i aften, så vi spiller orkesterudgaven i stedet. Sibelius var ikke nu heller ikke synderlig begejstret for korversionen –

"Den er ikke beregnet til at blive sunget; den er skrevet for orkester," indvendte han. "Men hvis verden vil synge den, så kan man jo ikke gøre noget ved det," sagde han resigneret.

Bonusinformation: Temaet lyder som en folkesang, men det er helt og aldeles Sibelius' eget værk. Melodien bliver for øvrigt også brugt i den italienske kirke, som en patriotisk sang i Wales – og var nationalmelodi for det nu hedengangne afrikanske land Biafra.

Grieg: Klaverkoncert

Fra finsk morgengry til de norske fjelde – eller rettere, til Søllerød! Det var nemlig (noget uventet for de fleste, som er bekendt med den lokalitet) her, Grieg skrev sin ur-norske klaverkoncert. Det er for øvrigt ikke for at tale grimt om Søllerød, men selv den mest lokalpatriotiske søllerødgenser må indrømme, at der ikke findes mange norske fjelde på de kanter.

Hvis der er noget, som Griegs klaverkoncert gør, så er det at fremkalde billeder af den norske nationalkarakter. Fra de første karakteristiske akkorder i klaveret er vi så umiskendeligt både i Norge og i Griegs klanglige fortolkning af sit fædreland. Ligesom Finland er heller ikke Norge (fuldt) selvstændigt på dette tidspunkt, men i en union med Sverige.

Første sats er en varieret og afvekslende vandretur gennem den norske natur. Griegs musik er ganske vist kæk og folkelig, men den bliver aldrig ensidig.

Faktisk virker første sats i høj grad som et værk i sig selv. Det er ikke så sært, at mange publikummer kommer til at klappe efter denne sats!

I anden sats er vi i en dæmpet, længselsfuld stemning, der giver os det perfekte billede af en diset morgen i de norske fjelde – eller hvilke billeder, denne sats nu skaber for netop dit indre øje. Griegs norske landskaber er nok fyldt med temperament, men skildringen af dem er først og fremmest varm og indfølt.

Anden sats går direkte over i tredje sats, der starter temperamentsfuldt. Ligesom de foregående satser har den mange elementer af norsk folkemusik. Her er de især den norske folkedans halling og efterligningerne af hardangerfelens klang, som Grieg bruger.

Værket er for øvrigt ikke blot skrevet i Danmark af den 24-årige komponist; det fik også premiere i Tivoli. Blandt publikum var Niels W. Gade – og pianisten Anton Rubinstein, som havde lånt solisten sit eget klaver til premieren.

Grieg: Symfoniske danse

Fra én Københavnerpremiere til en anden! Denne gang dog på et værk skrevet af en moden Grieg: De Symfoniske danse blev spillet første gang i 1899 i København.

Griegs Symfoniske danse er mere danse, end de er symfoniske – i hvert fald, hvis vi ser på formen. Alle dansene er skrevet i ABA-form – altså en tredelt form, hvor

to (næsten) ens dele bliver afbrudt af en kontrasterende midterdel. Det er en traditionel form fra folkemusikken – og med sin gentagelse står ABA-formen i modsætning til symfonien, der i stedet fokuserer på udvikling.

Hvis vi i stedet lytter til musikken, forstår vi imidlertid godt det symfoniske i titlen. De symfoniske danse er skrevet af en moden komponist, der hvilede i sig selv og sine musikalske præferencer – og som her udlevede sin forkærlighed for den norske folkemusik i fuld orkesterform. I Norge havde Ludvig Mathias Lindeman samlet norske folkeviser og udgav dem i 1840 som Ældre og nyere norske Fjeldmelodier. De inspirerede Grieg til et stykke for firhændigt klaver – og straks efter gik han i gang med at instrumentere klaverværket for fuldt symfoniorkester.

Den første dans er baseret på en halling fra Valdres. En halling er en fysisk krævende folkedans, traditionelt danset som en solodans af unge mænd til bryllupper og andre fester, og der er ofte elementer af akrobatik og konkurrence i dansen. Det atletiske og dramatiske spejles i Griegs dans: Musikken er fejende festlig, som en fejring af den norske folketone. Træblæserne er centrale i musikken, ikke mindst oboen; til tider er dansene rene obokoncerter.

Den anden dans er også en halling med tilnavnet "Hestebyttaren" (hestehandleren), og lige som i første sats spiller oboen en vigtig rolle. Denne dans er dog mere afdæmpet og

afklaret – men lige så lys og munter som første sats. Vi lægger ud med en syngende obosolo, der bliver overtaget af strygerne. Igen er folketonen fremherskende i det symfoniske univers med kække løjer i alle hjørner af musikken.

Dans nummer tre er bygget over ”Springdans fra Åmot”, og musikken er lige så elastisk og agil, som dansens titel dikterer. Det er på samme tid tydeligt, at vi er i et symfonisk univers; Grieg viger ikke tilbage for at lade messingblæserne komme til og give musikken et mere dramatisk præg. Modsætningerne er pointen i folkemusikken.

I den sidste sats bruger Grieg to melodier: ”Såg du nokke kjerringa mi?” og ”Brurelåt”. Hvis man skulle have brug for lidt hjælp udi det norske, så betyder det henholdsvis ”Har du set min kone?” og ”Brudemarch”. Således en blanding, der nok kan give anledning til dramatik – og det udnytter Grieg til fulde i den humoristiske blanding af de to melodier. Især skildringen af den forsvundne kone er brutalistisk og nok ikke den bedste reklame for nævnte person og/eller ægttestanden i almindelighed.

Dansene finder den perfekte balance mellem folketonens nationalromantik og et mere almengyldigt symfonisk univers. I det hele taget virker Griegs musik altid som noget, vi allerede kender – også selvom vi aldrig har hørt den før. Den er dybt vedkommende – eller, som Tjajkovskij skrev efter at have mødt Grieg i 1888:

Det er muligt, at Griegs genialitet er betydeligt mindre end Brahms' ... Til gengæld er han tættere på os, han er mere forståelig for os, mere beslægtet, netop fordi han er dybt menneskelig. Når vi lytter til Grieg, erkender vi instinktivt, at denne musik er skrevet af en person drevet af en uimodståelig trang til, gennem musikken, at udtrykke en dybt poetisk strøm fra naturen af følelser og stemninger ... altid stimulerende, nyt, originalt!

Denne sæson står som bekendt i fællesskabets tegn – og faktisk kan vi ikke finde en bedre repræsentant for fællesskabets kraft end netop Grieg. Hør blot, hvordan han så på den natur, som inspirerede ham så meget: ”Når man er alene, kan man ikke nyde naturen mere end til en vis grad uden at melankolien banker på, men i fællesskab med en ven er den uendelig, uden grænser,” sagde han.

I koncertsalen kan man tit høre en enkelt dans eller to af Griegs samtidige, Brahms og Dvorák. Dén går ikke med Griegs danse: Grieg insisterede på, at de fire danse udgør en helhed. Faktisk ville forlæggeren udgive dansene hver for sig (det ville nemlig øge salget), men det modsatte Grieg sig. Helhed og fællesskab betyder noget – også for musikken.

Rigtig god koncert.

Paweł Kapuła DIRIGENT

Den polske dirigent Paweł Kapuła's karriere tog for alvor fart i 2016 på den mest spektakulære måde: Han hoppede ind i sidste øjeblik som afløser for Stanisław Skrowaczewski i en koncert med Warszawafilharmonikerne. Det samme er tilfældet i aften (om end med lidt længere forberedelsestid): Efter en helt vidunderlig koncert med Aarhus Symfoniorkester i efteråret stod Paweł Kapuła højt på listen over unge dirigenter, vi gerne ville se igen – og da Leif Segerstam fik forfald, lå det lige for at invitere Paweł Kapuła tilbage.

Paweł Kapuła var assisterende dirigent i tre år hos Warszawafilharmonikerne og var også assistent for Andrey Boreyko ved Orchestre National de Belgique. Siden da har Paweł Kapuła dirigeret alle de store orkestre i Polen,

og denne sæson dirigerer han blandt andet Warszawa Filharmonikerne og det polske Radiosymfoniorkester Katowice. Den seneste sæsons højdepunkter omfatter den velykkede åbning af Den Norske Opera Oslos symfoniske sæson i september 2021 og koncerter med Baltic Philharmonic Orchestra Gdańsk.

Paweł Kapuła har siden 2021 været primær gæstedirigent for Pomeranian Filharmonikerne i Bydgoszcz, og desuden arbejder han med orkestre som Sinfonia Varsovia, Sinfonia Iuventus, Capella Bydostiensis, Beethoven Academy Orchestra samt de filharmoniske orkestre i Gdańsk og Kraków. Han har også dirigeret opera samt indspillet flere CD'er.

Marianna Shirinyan **KLAVER**

Armensk-fødte Marianna Shirinyan (f. 1978) er en af de mest kreative og efterspurgte pianister i Europa i dag. Hendes livlige og virtuose musikerskab gør hende meget efterspurgt, både som solist og som kammermusiker. Hun spiller med stor følsomhed, forståelse og skønhed i tonen, hvilket giver hende mulighed for at favne et bredt repertoire. Hun er uddannet pianist fra det statslige musikkonservatorium Komitas i Yerevan, Armenien, og fra Musikhochschule i Lübeck, Tyskland. Hun har siden 2015 været ansat som professor i klaver ved Norges Musikkhøgskole i Oslo. Sideløbende har hun været løst tilknyttet Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, og blev fra 2021-2022 udnævnt til gæsteforsker.

Hun har været solist med de førende skandinaviske orkestre, bl.a. DR Symfoniorkestret, Oslo Filharmonien, Göteborg Symfoniorkester, Trondheim Symfoniorkester, Copenhagen Phil samt Aarhus Symfoniorkester – men også med orkestre som BBC Symphony Orchestra, Symphonieorchester des bayrischen Rundfunks og Münchner Symphoniker. Som solist og kammermusiker gæster hun ofte større internationale festivaler som Schleswig-Holstein Musik Festival, Bergen Festspillene og MDR Musiksommer, og hun har arbejdet med dirigenter som bl.a. Zoltán Kocsis, Hans Graf, Jun Märkl, Antonello Manacorda, Thomas Søndergård, Krzysztof Urbański og Joshua Weilerstein. Marianna er desuden kurator på adskillige europæiske kammermusikfestivaler.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Cristian Chivu Ivan
Ian van Rensburg
Johanna Tolvanen
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Nadia Kornilova
Hayato Ishibashi
Theo Dan, kontrakt
Lada Fedorova, kontrakt

VIOLIN II

Sarah Foldager
Marta Wisniowska-Mruk
Birgitte Bærentzen Pihl
Erik Søndergaard Jensen
Søs Nyengaard
Pernille Jönsson Nüchel
Jens Astrup
Nefelina Musaelyan
Peter Clemson Steensgaard
Violina Petrova, kontrakt

BRATSCH

Luminita Marin
Zane Kalnina
Nikolaj Lind Pedersen
Christine Hagge Larsen
Lars Kvist
Lise Pehrson
Eva Paulin
Morten Møller, kontrakt

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Anne Hall, kontrakt
Rebecca Fuglsig, kontrakt
Else Anker-Møller, assistent

KONTRABAS

Samuel Beck-Johnson
Christian Jørgensen
Frank Christensen
Marike Grüttner, kontrakt
Mads Uldall-Jessen, assistent

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjøller
Judith Wehrle

OBO

Malene Bjerg Poulsen
Lisa Anna Gross

KLARINET

Mathias Vik Kjøller
Vibeke Kærsgaard Lembecke
Kristian Flagstad

FAGOT

Maksim Karpinskii
Eric Beselin

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Jari Kamsula
Klaus Gottlieb
Hector Manuel Escudero Aguilar, assistent

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Boris Kertsman, kontrakt

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Quim Ferrer Marcoval, assistent

PAUKER

Nikolai Petersen

SLAGTØJ

Anders Lynghøj
Malte Vendelby, kontrakt

HARP

Sophie Warczak, kontrakt

BLIV FADDER

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa
- » BoostPLM
- » C.F. Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Danske Bank
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » EDC Erhverv, Poul Erik Bech Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » FO-Aarhus
- » Gorrissen Federspiel
- » Holst, Advokater
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Ingerlise Petri
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Lena Schmidt
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » PDS Kapitalforvaltning c/o Svend Toft
- » Pressalit Holding
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – Personale foreningen
- » Schouw & Co A/S
- » Selskabet af 4. oktober 1944 A/S
- » Steffen Ebdrup Invest Aps
- » Stormagasin Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandi – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Aarhus Oliefabriks fond for almene formål
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

Vær med til at støtte AARHUS SYMFONIORKESTER

Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

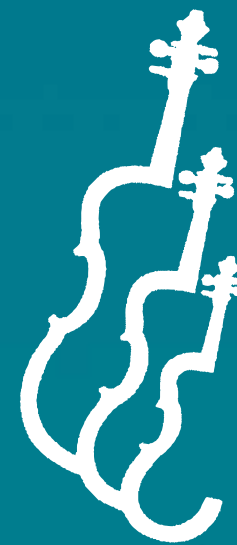
Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

Optaktsholder 11. april 2024:
Leif V.S. Balthzersen, mag.art.

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

MUSIKHUSET

LONDON SYMPHONY ORCHESTRA

Ravel, Barber og Williams spillet af et af verdens bedste symfoniorkestre dirigeret af den nye chefdirigent Antonio Pappano.

28. april • Symfonisk sal

→ [musikhuset.dk](https://www.musikhuset.dk)